

वा० रा०

॥ ५० ॥

किंच पितृवाक्येन गोमातृवधोपि पूर्वैर्महात्मभिः कृतः मया तु दुःखमात्रं मातुः संपाद्यत इति न किंचिदेतदित्याह ॥ ऋषिणेति ॥ अधर्मं जानतापि ऋषिणापि मंत्रद्रष्टापि पितृवाक्यतो गौर्हता ॥ तस्मात्पितृवाक्याकरणे महान् धर्म इति सूचितं ॥ ३१ ॥ महान्वधः ब्राह्मणसकाशादतिनिन्द्यो वधः ॥ अनेन प्राणत्यागेनापि पितृवाक्यं पालनीयमिति सूचितं ॥ ३२ ॥ परशुना स्वयं स्वहस्तेन छिन्ना ॥ अरण्ये तपोवने ॥ एवं पित्राज्ञया मातृवधोपियद्यधर्मो न तदा दुःखमात्रं न तथेति किं वक्तव्यं ॥ ३३ ॥ अक्लीबं कातर्यं

ऋषिणा च पितुर्वाक्यं कुर्वता वनचारिणा ॥ गौर्हता जानता धर्मं कंदुना च विपश्चिता ॥ ३१ ॥ अस्माकं तु कुले पूर्वसगरस्याज्ञया पितुः ॥ खनद्भिः सागरैर्भूमि मवातः सुमहान्वधः ॥ ३२ ॥ जामदग्न्येन रामेण रेणुका जननी स्वयं ॥ कृत्ता परशुनाऽरण्ये पितुर्वचनकारणात् ॥ ३३ ॥ एतैरन्यैश्च बहुभिर्दिवि देवसमैः कृतं ॥ पितुर्वचनमक्लीबं करिष्यामि पितुर्हितं ॥ ३४ ॥ न खल्वेतन्मयैकेन क्रियते पितृशासनं ॥ एतैरपि कृतं देविये मया परिकीर्तिताः ॥ ३५ ॥ नाहं धर्ममपूर्वते प्रतिकूलं प्रवर्तये ॥ पूर्वैरयमभिप्रेतो गतो मार्गोऽनुगम्यते ॥ ३६ ॥ तदेतत्तु मया कार्यं क्रियते भुवि नान्यथा ॥ पितुर्हितं वचनं कुर्वन्न कश्चिन्नामहीयते ॥ ३७ ॥ तामेव मुक्त्वा जननीं लक्ष्मणं पुनरब्रवीत् ॥ वाक्यं वाक्यं त्रिदांश्रेष्ठः श्रेष्ठः सर्वधनुष्मतां ॥ ३८ ॥ तव लक्ष्मण जानामि मयि स्नेहमनुत्तमं ॥ विक्रमं चैव सत्त्वं च ते जशश्च सुदुरासदं ॥ ३९ ॥ मम मातुर्महदुःखमतुलं शुभलक्षणं ॥ अभिप्रायं न विज्ञाय सत्यस्य च शमस्य च ॥ ४० ॥

॥ ३५ ॥ ते प्रतिकूलमपूर्वं पूर्वानाचरितं धर्मं नाहं प्रवर्तये ॥ उक्तस्यैवार्थस्यान्वयेन प्रतिपादनं ॥ पूर्वैरिति ॥ अयमभिप्रेतः धर्मजनकत्वेनेष्टः पितृवाक्यपालनरूपः पूर्वैरयं मार्गो गतः प्राप्तो मयापि तेषामनुपश्चाद्गम्यते ॥ ३६ ॥ तस्माद्धेतोः भुवि भूलोके कार्यं कर्तुं योग्यमेव तत् ॥ एतत्पितृवाक्यं मया क्रियते नान्यथाऽकृत्यं न क्रियत इत्यर्थः ॥ नामप्रसिद्धं कश्चिन्नहीयते मातुः किंचिदुःखोत्पादनेपि धर्मेणेति शेषः ॥ ३७ ॥ पुनः अनंतरं ॥ ३८ ॥ ३९ ॥ मम मातुर्यन्महदुःखं तत्सत्यशमयोरभिप्रायं तद्विषयमभिप्रायमज्ञात्वेत्यतस्तवेदं वाक्यं तत्त्वज्ञस्यानुचितमिति भावः ॥ ४० ॥

अ० कां०

॥ ५० ॥